

Co možná nevíte

(Školici a vzdělávací středisko ministerstva obrany Komorní Hrádek)

Školici a vzdělávací středisko MO Komorní Hrádek si za sedm let své existence vybuodovalo nezaměnitelné postavení v rámci struktury Armády České republiky. Vedle počtů absolventů kurzů, výčtu akcí, které zde proběhly, nelze nevidět práci všech příslušníků střediska, kteří mají hlavní podíl na výsledcích, kterých bylo a je dosahováno. Všem vojákům z povolání, občanským zaměstnancům vojenské správy a vojákům základní služby patří ocenění za výsledky, bez nichž by ŠVS MO nepatřilo k nejznámějším zařízením AČR doma, ale i v zahraničí. Kdy školici středisko vzniklo, co je náplní jeho práce, jaký je profil jeho absolventů, to vše je obsahem příspěvku kpt. Dr. Dušana Rybana, který pracuje v Komorním Hrádku jako lektor instruktor se zaměřením na problematiku OSN a NATO.

* * *

Školici a výcvikové středisko vzniklo v historických prostorách Komorního Hrádku již v roce 1990. Později bylo přejmenováno na Školici a vzdělávací středisko ministerstva obrany. Jeho cílem bylo již od samého počátku připravovat důstojníky armády po jazykové a odborné stránce na plnění úkolů na poli zahraničních aktivit, ke kterým Československo a později Česká republika přistoupily, a které mají přímou návaznost na armádu. Hlavními oblastmi v odborné přípravě byly jazyková příprava a speciální příprava.

K zvládnutí přípravy posluchačů byly vytvořeny dvě odborné skupiny - skupina jazykové přípravy, jejímž hlavním úkolem bylo připravovat a provádět výuku v jazykových kurzech anglického, německého a francouzského jazyka - a skupina speciální přípravy, kde nosným programem byly zpočátku kurzy pro členy inspekčních a doprovodných týmů pro realizaci „Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě“ a s přibývajícím aktivitami armády na mezinárodním poli postupně další odborné kurzy pro potřeby OSN, OBSE, PfP a nejnověji pro vojensko-politické struktury NATO.

Jazyková příprava je organizována převážně v samostatných jazykových kurzech nebo jako součást odborného kurzu. Převažující samostatné jazykové kurzy probíhají ve studijních skupinách s maximálním počtem 10 - 12 posluchačů. Skupiny zohledňují vstupní jazykovou úroveň posluchačů a z ní vycházející cílové zaměření, v tomto případě dosažení jazykových znalostí podle normy STANAG 6001. Tomuto cíli jsou podřízeny učební plány pro jednotlivé skupiny.

V roce 1995 armáda přešla na hodnocení jazykových znalostí podle normy NATO STANAG 6001.

Norma NATO STANAG (Standardization Agreement) 6001 je standardizovaný jazykový profil jazykové způsobilosti. Kód SLP (Standard Language Profile) označuje specifickou způsobilost v jednotlivých jazykových dovednostech: poslechu s porozuměním, ústním projevu, čtení s porozuměním a písemném projevu. Má pět stupňů, ale v praxi se používají jen čtyři.

Od zahájení činnosti střediska v květnu 1990 bylo v jazykových kurzech vyškolen celkem 751 důstojníků, praporčíků a občanských zaměstnanců vojenské správy.

Kurzy anglického jazyka ukončilo 546 posluchačů, německého 139 posluchačů a francouzského 66 posluchačů.

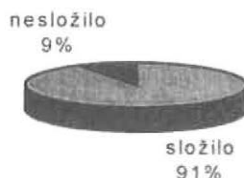
Zde můžeme vidět jednoznačnou převahu anglického jazyka nad ostatními. Příčiny jsou zcela logické. Angličtina funguje jako univerzální světový jazyk a úřední jazyk v těch vojenských strukturách, o které má ČR eminentní zájem. Většina komunikace s armádami NATO se odehrává v angličtině a všechny mise OSN, OBSE, kterých se Česká republika účastnila a bude účastnit, používají úřední jazyk anglický. Valná většina nabízejících se stáží a studijních pobytů v zahraničí tento jazyk vyžaduje. A v neposlední řadě i poptávka civilního trhu práce preferuje více anglicky mluvící zájemce před ostatními.

Zkoušky podle normy STANAG 6001 skládalo celkem 325 posluchačů a z toho 297 úspěšně složilo zkoušku 1. nebo 2. stupně (viz tabulka a graf číslo 1).

Tabulka a graf číslo 1

	složilo	nesložilo	CELKEM
Počet posluchačů skládajících zkoušku podle normy STANAG	297	28	325

Úspěšnost posluchačů při jazykových zkouškách podle normy STANAG 6001

Vysoké procento úspěšnosti je dokladem vysoce profesionální práce učitelů a lektorů, výtečně vypracovaných učebních plánů, a vysoké motivace posluchačů. Nejvyšším motivačním faktorem je vedle taxativně stanoveného požadavku na znalost cizího jazyka ve funkčních povinnostech některých pracovníků především nezanedbatelná možnost uplatnit své jazykové vzdělání při dalším studiu na zahraničních vojenských školách. Dále se nabízí možnost absolvování různých krátkodobých - v trvání několika týdnů a střednědobých - několikaměsíčních - kurzů ve vzdělávacích střediscích armád zemí NATO. Tyto kurzy jsou nabízeny AČR ve velmi širokém spektru, které pokrývá prakticky všechny odbornosti v armádě. Další možností je účast v misích OSN a OBSE, kde v současné době působí 32 důstojníků AČR a další působí jako styční důstojníci v misi SFOR. V současnosti

se spolu s ukončením speciálního kurzu naskýtá možnost práce ve vybraných vojenských strukturách NATO. Nezanedbatelná je i širší možnost uplatnění v civilním sektoru po ukončení aktivní vojenské kariéry.

Tabulka a graf č. 2 znázorňují věkovou strukturu jazykových kurzů.

Zvolil jsem kritérium věku dosaženého v roce 1997. Posluchače jsem rozdělil do těchto kategorií: do 30 let věku, 30 - 40 let věku, 40 - 50 let věku a nad 50 let věku. Prakticky to znamená, že absolutní většina je v tomto roce v aktivním věku.

Výsledek znázorněný v grafu nijak nepotvrzuje některé zprávy z denního tisku o vysílání důstojníků v důchodovém věku do jazykových kurzů jako formy odměny a eventuálního snadnějšího uplatnění v civilní sféře. Je třeba podotknout, že podle stávajících zákonů a předpisů musí důstojník AČR odejít do zálohy v 55 letech fyzického věku a je tedy možno předpokládat ještě jeho pozdější uplatnění v civilní sféře.

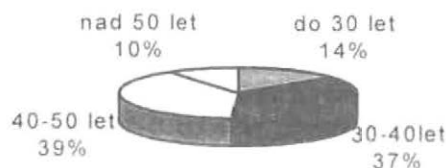
Z grafu vyplývá, že prakticky 78 % posluchačů se nachází v kategorii 30 až 50 let věku, tedy v aktivních letech své kariéry. Téměř shodné procentuální vyjádření kategorií 30 - 40 a 40 - 50 let dokumentuje pozornost věnovanou této kategorii ze strany personálních orgánů. Důvodem je fakt, že důstojníci v kategorii 40 - 50 let mají z titulu zastávaných funkcí znalost jazyka ve funkčních povinnostech podmíněné náplní práce a předpokladem úzké spolupráce s protějšky v armádách NATO.

Kategorie 30 - 40 let je perspektivní skupinou, která je cílevědomě na tuto úroveň funkcí připravována.

Tabulka a graf číslo 2

	Do 30 let		30 - 40 let		40 - 50 let		Nad 50 let		Celkem
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	
ANGLIČTINA	78	14	199	36	215	39	54	11	546
NĚMČINA	14	10	49	35	60	43	16	12	139
FRANCOUZŠTINA	14	21	27	41	23	35	2	3	66
CELKEM	106	14	275	37	298	39	72	10	751

Věková struktura absolventů jazykových kurzů

Dalším faktorem může být i skutečnost, že podle nové koncepce vojenského školství, respektive jeho části zaměřené na jazykovou přípravu, absolvent vojenské vysoké školy by měl dosáhnout jazykového vzdělání na úrovni SLP 2.

Zastoupení nejmladší kategorie ve věku 20 - 30 let pouze 14 % je vysvětlitelné jednak výše uvedeným faktem, jednak i skutečností, že tato kategorie vojáků z povolání zastává v armádní hierarchii základní funkce, kde požadavek znalosti cizího jazyka není zatím až tak aktuální.

Zde ovšem bude muset dojít k dílčím změnám z několika důvodů. Časový odstup od ukončení vysoké školy k dosažení funkce s předepsanou jazykovou znalostí může způsobit citelné snížení úrovně znalosti jazyka, a tím vlastně nutnost začínat jakoby odpočátku. Dále i jednotky a nižší stupně budou v budoucnu spolupracovat se svými partnery z armád NATO a tato spolupráce se neobejde bez vzájemné komunikace. A v neposlední řadě nesmíme zapomínat, že právě tato kategorie tvoří bázi pro výběr vhodných kandidátů k zastávání vyšších funkcí.

Toto vše souvisí s problémem nevyváženosti věkové struktury armády, kdy počty odcházejících vojáků z povolání nejsou ve stejné míře nahrazovány nově příchozími, a dále postupným stárnutím důstojnického sboru, kde nezáměr o službu v armádě u mladé generace vede k nedostatečnému počtu právě nejmladší kategorie vojenských profesionálů na úkor ostatních a samozřejmě starších kategorií.

K úplnému přehledu a zhodnocení efektivity jazykových kurzů bohužel chybí zpětná vazba informací o uplatnění absolventů respektive jejich jazykových znalostí v rámci jimi zastávané funkce.

Jednou z prvních, velmi dynamicky se rozvíjejících aktivit se prakticky okamžitě po změně společenských podmínek stala spolupráce s OSN.

Kurzy pozorovatelů OSN začaly být organizovány Školícím a výcvikovým střediskem MO Komorní Hrádek na podzim roku 1992. Od té doby se uskutečnilo 21 třítydenních kurzů.

V počátečním období přípravy a provádění těchto kurzů byly, vzhledem k prakticky nulovým zkušenostem z tohoto typu operací, problémy s obsahovou náplní kurzů. Důraz byl položen na jazykovou přípravu - výuku angličtiny, konverzaci a vojenskou slovní zásobu, později byla přidána radiokomunikace a nejužívanější anglická slova v radioprovozu. Kurz trpěl citelným nedostatkem instruktorů, kteří se mohli ve výuce opřít o praktické zkušenosti z mise. V roce 1993 zasáhli do výuky první instruktoři - především vojenští pozorovatelé, kteří se vrátili z mise UNPROFOR na území bývalé Jugoslávie. V průběhu let 1994 a 1995 byl instruktorský sbor nejenom obohacen o další důstojníky, kteří po návratu z misí nastoupili v ŠVS MO, ale i o zkušenosti ze zahraničních kurzů vojenských pozorovatelů OSN organizovaných státy s více než třicetiletou zkušeností na tomto poli - Rakouskem, Švýcarskem, Holandskem nebo Finskem. S využitím těchto zkušeností byl vytvořen nový model kurzu, který respektuje standardní mezinárodní model přípravy vojenského pozorovatele OSN.

Základní podmínkou pro přijetí do kurzu vojenských pozorovatelů OSN je znalost angličtiny minimálně na stupni 2 normy STANAG 6001. Veškeré přednášky a praktická zaměstnání probíhají v anglickém jazyce, jakož i testy a úkoly, které posluchači plní.

Kurz je koncipován jako mise OSN ve fiktivním státě, kam nastoupili noví pozorovatelé OSN, a kde probíhá nejprve jejich počáteční seznámení se situací, administrativní

procedury, seznámení s topografií a územím mise s postupným přechodem k plnění úkolů, jež jsou náplní vojenského pozorovatele OSN. Důraz je položen na radioprovoz v angličtině, orientaci v terénu, ženijní přípravu se zaměřením na minové nebezpečí, techniky a postupy používané v misích OSN jako například hlídkování, pozorování, eskortování, odzbrojení, příprava a dozorování voleb, na zdravotní přípravu, historii OSN a seznámení s misemi, kde se účastní čeští důstojníci, a metodiku vyjednávání a vyšetřování.

Vedle teorie je více než 60 % zaměstnání vedeno praktickou formou plnění úkolů v terénu. Posluchači obdrží od operačního důstojníka briefing s úkoly, které musí v průběhu určeného časového limitu splnit, a dále všechny relevantní informace týkající se běžných organizačních věcí tj. přidělení vozidel, určení vedoucího týmu, informace o stavu komunikací a jejich průchodnosti, bezpečnostní pravidla, frekvence spojení a strukturu hlášení o splnění úkolů.

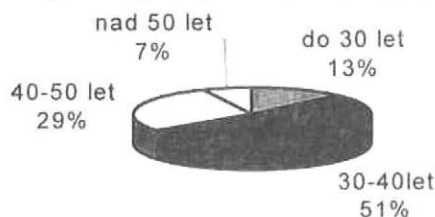
Na určené trase jsou zřízeny stanoviště s instruktory, kteří hrají role určené jim scénářem. Situace jsou postaveny jednak podle nejběžnějších činností s kterými se vojenský pozorovatel může setkat na území mise, jednak se zaměřením na extrémní situace, kdy správná reakce rozhoduje o ohrožení života či zdraví vojenského pozorovatele OSN či jeho kolegů v týmu.

Mezi standardní situace patří orientace podle mapy v neznámém terénu, demonstrace přítomnosti sil OSN, průjezd kontrolními stanovišti OSN nebo místních vojenských a politických uskupení, běžný styk s místním obyvatelstvem, vedení radioprovozu podle stanovených pravidel a podání písemného hlášení z průběhu hlídkování.

Tabulka a graf číslo 3

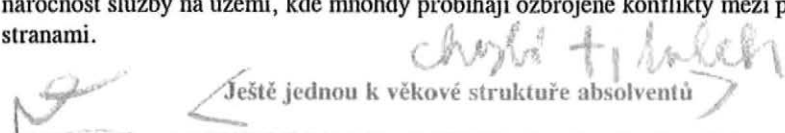
	Do 30 let		30 – 40 let		40 – 50 let		Nad 50 let		Celkem
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	
Pozorovatelé OSN	38	13	158	51	87	29	20	7	303

Věková struktura absolventů kurzu vojenských pozorovatelů OSN

Extrémní situace, kterým je věnována značná pozornost, jsou rekognoskace minových polí a chování při vstupu či vjezdu do minového pole, zdravotnická příprava s důrazem na poskytnutí první pomoci při zraněních a povolání odborné pomoci, vyjednávání s pseudovojskými skupinami terorizujícími obyvatelstvo, účast při odzbrojovacím a demobilizačním procesu, chování při napadení týmu OSN a zajištění vojenských pozorovatelů OSN.

Pokud si uvědomíme, že vojenský pozorovatel OSN je neozbrojená osoba chráněná pouze vlajkou OSN a modrým baretem jako vyjádření příslušnosti k silám OSN, vyvstává náročnost služby na území, kde mnohdy probíhají ozbrojené konflikty mezi protistojícími stranami.

Tabulka a graf číslo 3 (viz) znázorňují celkový počet absolventů kurzu vojenských pozorovatelů OSN a jejich věkovou strukturu.

Nadpoloviční většina absolventů ve věkové kategorii 30 - 40 let dokládá skutečnost, že při výběrovém řízení je důraz položen vedle požadavku na určitou míru zkušeností a praxe také na předpokládanou fyzickou a především psychickou zátěž. Jedno z nejnižších procentuálních vyjádření účasti věkové kategorie nad 50 let je dáno více méně administrativním opatřením rozkazu ministra obrany, který striktně vymezuje jako nejvyšší věkovou hranici 50 respektive 53 let fyzického věku.

Pro školici a vzdělávací středisko je tento kurz přínosným mimo jiné i z pohledu zpětné vazby. Jednak procento využití vyškolených důstojníků je poměrně vysoké - podle zdrojů na oddělení zabezpečení odborníků v zahraničí, které řídí vysílání pozorovatelů do misí, se pohybuje okolo 80 % - a dále se podařilo stabilizovat velmi dobrý systém spolupráce s pozorovateli, kteří po návratu z mise předávají zkušenosti pro aktualizaci výuky a v neposlední řadě se podílejí jako externí instruktoři na výuce.

Kurz vojenských pozorovatelů OSN je kurzem, který vychází ze standardů západních armád a obsahem i kvalitou splňuje přísná kritéria na jeho provedení. Dokladem jeho úrovně je i záměr velení AČR zahájit v roce 1998 mezinárodní kurzy vojenských pozorovatelů OSN za účasti posluchačů z evropských států zainteresovaných v misích OSN.

Závěry:

a) Obsah vzdělávacího procesu reflektuje kvalitativně nové potřeby Armády České republiky a absolventi jazykových i odborných kurzů nacházejí uplatnění ve strukturách AČR.

b) I přes počáteční nezkušenost s problematikou zaměřenou na mezinárodní spolupráci v oblasti vojenských aktivit se podařilo na základě zkušeností a s využitím spolupráce především s armádami států NATO vybudovat funkční systém výuky jak jazyků, tak i speciálních typů kurzů.

c) Školici a vzdělávací středisko MO Komorní Hrádek díky takto zaměřené výuce získalo vysoký kredit v rámci AČR i v zahraničí s perspektivou mezinárodní spolupráce ve vzdělávacím procesu.

d) Jazyková příprava je v souvislosti s deklarovanou snahou České republiky o plnoprávné členství v Severoatlantické alianci nezbytnou součástí profesní přípravy důstojníka AČR.

e) Vhodné se jeví pečlivě zhodnotit vstupní úroveň posluchačů jazykových kurzů a od ní odvíjet cílové požadavky, na tomto základě zvýšit počet absolventů s úspěšně složenou zkouškou podle normy STANAG 6001 stupeň 2 a 3, a tak dosáhnout nárůstu efektivity jazykové přípravy.

f) V kurzech organizovaných skupinou speciální přípravy využívat účasti posluchačů s mezinárodním složením, a tím dosáhnout vedle dalšího rozvoje jazykových znalostí i kvalitativní posun na základě výměny zkušeností s obdobným typem výuky.

g) Věkové složení absolventů kurzů, kde 78 % důstojníků je ve věku 30 - 50 let, a tedy v aktivním věku, je podle mého názoru uspokojivé, v budoucnu doporučuji pozornost více zaměřit na kategorii 30 - 40 let. Tuto oblast nemůže ŠVS MO nijak ovlivnit, neboť výběr uchazečů ve všech typech kurzů je v pravomoci nadřízených orgánů.

h) Doporučuji pokračovat a posílit spolupráci s důstojníky, kteří po absolvování odborných kurzů mohou zhodnotit jejich využití v praxi a zpětně být nápomocni při jejich úpravě s cílem maximálního přiblížení k požadovaným výsledným produktům.

i) V souvislosti s absencí kariérního řádu je jistým demotivujícím prvkem nepřilíš zřejmé funkční zařazení absolventů po ukončení především odborných typů kurzů.

j) V této souvislosti vidím jako nedostatek nemožnost zapracování uplatnění absolventů jazykových a odborných kurzů v praxi.

* * *

Moje shrnutí zdaleka nevystihuje všechny aspekty jazykové a speciální přípravy důstojníků AČR ve Školícím a vzdělávacím středisku MO Komorní Hrádek. Přesto se domnívám, že i tyto závěry mohou pomoci zlepšit kvalitu výuky s cílem dosahovat v budoucnu ještě lepších výsledků než dosud.

Není bez významu na závěr ještě dodat, že nemalá pozornost je věnována zachování kulturního odkazu zámku Komorní Hrádek pro další generace - byly zrestaurovány reprezentativní prostory Rytířského sálu, Zeleného a Modrého salonku, Herny a barokní kaple, jejíž slavnostní otevírání se zúčastnil i tehdejší ministr obrany Vilém Holář a biskup Lobkowitz.